

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Факультет географічний
Кафедра туризму та готельного господарства

СИЛАБУС

I. Опис навчальної дисципліни „Основи наукових досліджень”
Денна форма навчання

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма Освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		Денна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань: 24 Сфера обслуговування Спеціальність: 242 Туризм Освітньо-професійна програма: Туризм Галузь знань: 24 Сфера обслуговування Спеціальність: 241 Готельно-ресторанна справа Освітньо-професійна програма: Готельно-ресторанна справа	Нормативна
Модулів – 2		Рік підготовки – 2
Змістових модулів – 2		Семестр – 3
ІНДЗ: є		Лекції – 18 год.
Загальна кількість годин – 120		Практичні – 28 год.
Тижневих годин: аудиторних – 2,5	Бакалавр	Самостійна робота – 66 год.
		Консультації – 8 год.
		Форма контролю: іспит
Мова навчання		Українська

Заочна форма навчання

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма Освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		Заочна форма навчання
Кількість кредитів – 5	Галузь знань: 24 Сфера обслуговування Спеціальність: 242 Туризм Освітньо-професійна програма: Туризм	Нормативна
		Рік підготовки – 2
Семестр – 4		
Лекції – 8 год.		
Практичні – 10 год.		
ІНДЗ: нема	Бакалавр	Самостійна робота – 114 год.
Загальна кількість годин – 150		Консультації – 18 год.
		Форма контролю: іспит
		Українська
Мова навчання		

II. Інформація про викладача

Викладач: Ільїн Леонід Володимирович, доктор географічних наук, професор

Контактна інформація викладача:

Телефон 0978922704

Електронна пошта: ilyinleo@vnu.edu.ua

Адреса викладання курсу: вул. Потапова, 9, корпус С СНУ імені Лесі Українки

Кафедра – туризму та готельного господарства

Факультет – географічний

III. Опис дисципліни

1. Анотація курсу

Зростання вимог до підготовки і перепідготовки науково-педагогічних та наукових кадрів, а також до вищої професійної освіти вимагає якісно нового теоретичного і методичного забезпечення науково-дослідницької діяльності.

Провідне місце в системі багаступеневої підготовки і перепідготовки наукових і науково-педагогічних кадрів посідають вищі навчальні заклади України. Знання методології, теорії, технології, методів та організації науково-дослідницької діяльності є базою для студентів, аспірантів, докторантів, здобувачів наукових ступенів, співробітників наукових підрозділів різного профілю, організаторів науково-дослідницької діяльності всіх рівнів. Зростання вимог до професійної підготовки випускників вищих навчальних закладів потребує більш активного залучення до науково-дослідницької роботи студентів. Успішне володіння навичками дослідження і творчої роботи бакалаврами, спеціалістами і магістрами допомагає їм порівняно легко включатися в професійну діяльність, переводити наукові знання в площину практичного використання. У зв'язку з цим до навчальних планів більшості вищих навчальних закладів України включено спеціальні навчальні дисципліни з основ науково-дослідницької діяльності, введено елементи наукової творчості у фундаментальні, професійно орієнтовані та спеціальні дисципліни.

2. Пререквізити і постреквізити дисципліни

Постреквізити: „Методологія та організація наукових досліджень”

3. Мета і завдання навчальної дисципліни

Мета дисципліни – ознайомлення студентів із основними етапами студентської наукової роботи та її різними видами. Ознайомлення з основними напрямками наукових досліджень різних наукових шкіл та методологічними аспектами наукових досліджень.

Завдання курсу:

- набуття теоретичних знань про методи наукових досліджень та їхнє застосування на різних етапах написання студентських наукових робіт;
- ознайомлення із організацією наукового дослідження та основними його етапами;
- ознайомлення із основними методологічними принципами термінотворення;
- вивчення законів, закономірностей та принципів наукових досліджень;
- ознайомлення із системою науково – дослідної роботи студентів.

В результаті вивчення даного курсу студент повинен знати:

- основні етапи науково-дослідної роботи;
- структуру організації наукового дослідження ;
- основні методологічні принципи термінотворення;
- розуміти закони, закономірності та принципи наукових досліджень;
- основні етапи науково-дослідної роботи студентів у вищих навчальних закладах;
- види інформаційного забезпечення науково-дослідної роботи та методику пошуку.

вміти:

- розрізняти поняття наукового закону, закономірності та принципу ;

- самостійно розробляти робочий план наукового дослідження та етапи студентської наукової роботи;
- проводити розрахунки для наукового дослідження шляхом застосування різних математичних та статистичних методів;
- застосовувати методику пошуку необхідної інформації для написання основних студентських наукових робіт;
- обробляти наукову інформацію, реєструвати нагромаджені матеріали;
- писати основні студентські наукові роботи та правильно їх оформлювати.

4. Результати навчання (компетентності).

ЗК 04. Здатність до критичного мислення, аналізу і синтезу;

ЗК 06. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;

ЗК 08. Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій;

ЗК 09. Вміння виявляти, ставити і вирішувати проблеми;

ЗК 10. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово;

ФК 18. Здатність аналізувати діяльність суб'єктів індустрії туризму на всіх рівнях управління;

РН 18. Адекватно оцінювати свої знання і застосовувати їх в різних професійних ситуаціях.

5. Структура навчальної дисципліни

Структура навчальної дисципліни для денної форми навчання

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс.	*Форма контролю/ Бали
Змістовий модуль І. Специфіка науково-дослідницької діяльності. Загальна методологія наукової творчості						
Тема 1. Організація та методика наукових досліджень в галузі природничих наук. Предмет і завдання курсу	16	2	4	8	2	4
Тема 2. Основи методології науково-дослідної роботи. Специфіка науково-дослідницької діяльності	14	2	4	8		3
Тема 3. Обґрунтування проблеми і вибір теми наукового дослідження	14	2	4	8		3
Тема 4. Методика і технологія науково-дослідної роботи	14	2	4	8		4
Тема 5. Джерела наукової інформації	12	2	2	8		3
Разом за змістовим модулем І	70	10	18	40	2	17
Змістовий модуль ІІ. Наукові праці: написання, оформлення. Підготовка публікацій, рефератів, доповідей						
Тема 6. Курсова, дипломна, магістерська роботи: написання, оформлення, захист	12	2	2	8		3

Тема 7. Кандидатська, докторська дисертації: написання, оформлення, захист	12	2	2	8		3
Тема 8. Звіти про науково-дослідну роботу і впровадження її результатів в практику	14	2	2	8	2	3
Тема 9. Організація науково-дослідної роботи в Україні	12	2	4	2	4	4
Разом за змістовим модулем 2	50	8	10	26	6	13
ІНДЗ						10
Самостійна робота						
Усього годин	120	18	28	66	8	40

Структура навчальної дисципліни для заочної форми навчання

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс.	*Форма контролю/ Бали
Змістовий модуль І. Специфіка науково-дослідницької діяльності. Загальна методологія наукової творчості						
Тема 1. Організація та методика наукових досліджень в галузі природничих наук. Предмет і завдання курсу	18	2	2	12	2	4
Тема 2. Основи методології науково-дослідної роботи. Специфіка науково-дослідницької діяльності	16	2		12	2	3
Тема 3. Обґрунтування проблеми і вибір теми наукового дослідження	16		2	12	2	3
Тема 4. Методика і технологія науково-дослідної роботи	16		2	12	2	4
Тема 5. Джерела наукової інформації	14			12	2	3
Разом за змістовим модулем 1	80	4	6	60	10	17
Змістовий модуль ІІ. Наукові праці: написання, оформлення. Підготовка публікацій, рефератів, доповідей						
Тема 6. Курсова, дипломна, магістерська роботи: написання, оформлення, захист	18	2	2	12	2	3
Тема 7. Кандидатська, докторська дисертації: написання, оформлення, захист	16			14	2	3
Тема 8. Звіти про науково-дослідну роботу і	16			14	2	3

впровадження її результатів в практику						
Тема 9. Організація науково-дослідної роботи в Україні	20	2	2	14	2	4
Разом за змістовим модулем 2	70	4	4	54	8	13
ІНДЗ						10
Самостійна робота						
Усього годин	150	8	10	114	18	40

6. Завдання для самостійного опрацювання

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Організація і проведення досліджень Етапи дослідження. Розробка програми дослідження. Характеристика окремих видів досліджень. Спостереження. Опитування. Експеримент. Формування вибіркової сукупності. Підготовка даних до обробки. Методика обробки одержаної інформації. Аналіз та інтерпретація одержаних даних.	16
2	Наука як система уявлень про світ Сутність науки. Етапи розвитку науки. Класифікація наук.	16
3	Теоретична основа наукових досліджень Структура наукової теорії. Функції наукової теорії. Класифікація наукових теорій. Географічна наука в системі природничих наук.	16
4	Методологія науково-дослідної роботи Поняття про методологію досліджень, види та функції наукових досліджень. Методи і техніка наукових досліджень. Методи досліджень на емпіричному й теоретичному рівнях.	18
	Разом	66

IV. Політика оцінювання

Оцінювання знань студентів з навчальних дисциплін здійснюється на основі результатів поточного контролю й модульного контролю знань.

Результати поточного контролю: оцінки за виконання і захист студентом практичних робіт; оцінка за виконання й захист ІНДЗ; оцінка за виконання самостійної роботи.

Поточний контроль (max = 40 балів)										Модульний контроль (max = 60 балів)		Загальна кількість балів
Модуль 1								Модуль 2	Модуль 3			
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2				ІНДЗ	МКР 1	МКР 2	
Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7	Т 8	Т 9				
4	3	3	3	3	3	3	3	5	10	30	30	100

Відвідування занять є обов'язковим. Студенти зобов'язані дотримуватися термінів, визначених для виконання усіх видів письмових робіт, передбачених курсом. У разі відсутності через хворобу надати відповідну довідку. Пропущені заняття відпрацьовувати під час консультацій. Студент повинен старанно виконувати завдання, брати активну участь у навчальному процесі.

Академічна доброчесність. Вимоги до академічної доброчесності визначаються „Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату у науково-дослідній діяльності здобувачів вищої освіти та науково-педагогічних працівників СНУ ім. Лесі Українки”, що розміщується на сайті університету за посиланням: <https://ra.eenu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/11/Polozhennya-Antyplagiat.pdf>.

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Терміни здачі практичних робіт, ІНДЗ, самостійної роботи повідомляє викладач на перших аудиторних заняття з дисципліни або прописує на інтернет-платформі курсу. Перескладання завдань поточного контролю та модульного контролю при вивченні дисципліни „Основи наукових досліджень” узгоджується з політикою ЗВО.

V. Підсумковий контроль

Форма контролю – екзамен. В білеті 3 питання, кожне з яких оцінюється у 20 балів. За результатами підсумкового контролю від загальної суми балів, набраної студентом протягом семестру, віднімаються результати модульної контрольної роботи і додаються бали, набрані на екзамені. Переведення підсумкової семестрової оцінки, вираженої в балах, у оцінки за національною шкалою здійснюється відповідно до таблиці, уміщеної нижче.

Перелік питань до екзамену

1. Підвищення ефективності і якості наукових досліджень, впровадження у народне господарство.
2. Роль науково-дослідної роботи у формуванні спеціалістів.
3. Основи методології науково-дослідної роботи.
4. Специфіка науково-дослідницької діяльності.
5. Визначення науки і наукового знання. Перетворення системи знань в науку.
6. Склад і логічна структура науки: основи, закони, основні поняття, гіпотези, теорії, ідеї.
7. Предмет науки, її методи, наукові факти.
8. Поняття про науку.
9. Наукова комунікація.
10. Науково-дослідницька діяльність студентів.
11. Підготовка та атестація наукових і науково-педагогічних кадрів.
12. Загальна методологія наукової творчості.
13. Методологія та методи наукового дослідження.
14. Методологія дослідження.
15. Фундаментальна, або філософська, методологія.
16. Загальнонаукова методологія.
17. Конкретнонаукова методологія.
18. Методи і техніка дослідження.
19. Використання методів наукового пізнання.
20. Методи, що застосовуються на емпіричному та теоретичному рівнях досліджень. Методи теоретичних досліджень.
21. Застосування логічних законів і правил.
22. Обґрунтування проблеми і вибір теми наукового дослідження.
23. Наукова робота, координація наукових досліджень.
24. Прийоми і специфіка розробки наукової теми.

25. Складання плану-проспекту, формування розділів (глав), робота над текстом.
27. Основні принципи формування фізико-географічних понять і термінів. 28. Вимоги до термінології і створення системи понять, аналіз понять і термінів фізичної географії.
29. Методика і технологія науково-дослідної роботи.
30. Місце наукових досліджень в системі етапів пізнання: методи знаходження емпіричних залежностей і методи теоретичного рівня пізнання. Альтернативні шляхи навчання і наукового дослідження.
31. Основні джерела географічної інформації.
32. Одержання, зберігання, переробка і використання географічної інформації.
33. Наукові установи, організації, основні їх види і діяльність.
34. Основні види наукових праць.
35. Виробничо-технічна література, підручники і навчальні посібники, довідники, енциклопедії, реферативні журнали, офіційно-документальна література (збірники законів, постанов, норм, стандартів та ін.).
36. Періодичні видання: географічні журнали, збірники, огляди, наукові статті, замітки.
37. Депонування, анотування і реферування наукових робіт.
38. Неопубліковані документи: препринти, препринти, ксерокопії, наукові звіти, дисертації.
39. Інформаційно-пошукові системи.
40. Алфавітний і систематичний каталоги.
41. Географічна бібліографія. УДК.
42. Створення геоінформаційних систем. Інформаційні банки географічних даних.
43. Курсова, дипломна, магістерська роботи: написання, оформлення, захист. Загальна характеристика. Послідовність виконання. Підготовчий етап. Робота над текстом. Заклучний етап роботи. Підготовка до захисту та захист. Керівництво та рецензування. Магістерська робота як кваліфікаційне дослідження
44. Підготовка до написання та накопичення наукової інформації. Пошук, накопичення та обробка наукової інформації.
45. Підготовка публікацій, рефератів, доповідей. Робота над публікаціями, рефератами і доповідями
46. Звіт про науково-дослідну роботу і впровадження її результатів в практику.
47. Загальні вимоги і правила оформлення результатів наукових досліджень.
48. Структура наукового звіту, компоновання його розділів, рубрикація тексту, нумерація сторінок, оформлення таблиць, графіків, фото, ілюстрацій, цифровий матеріал у науковому тексті, формули. Бібліографія, правила її оформлення, система посилань на першоджерела. Додатки. Редагування. Захист наукової роботи, критерії її оцінки.
49. Впровадження результатів наукових досліджень в практику. Опублікування результатів.
50. Впровадження наукових досліджень в учбовий процес. Оцінка ефективності впровадження результатів наукових досліджень в практику.

VI.Шкала оцінювання

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка
90 – 100	Відмінно
82 – 89	Дуже добре
75 – 81	Добре

67 – 74	Задовільно
60 – 66	Достатньо
1 – 59	Незадовільно

VI. Рекомендована література та інтернет-ресурси

Основна

1. Горбачук В.Т. Основи наукових досліджень: навчальний посібник / В.Т. Горбачук, Д.В.Горбачук. – Слов'янськ: ТОВ «Видавництво «Друкарський двір»», 2013. – 124 с.
2. Заміховська О. Л. Основи наукових досліджень і технічної творчості : конспект лекцій для студентів спеціальності «126 - Інформаційні системи та технології» / О. Л. Заміховська. – Івано-Франківськ : ІФНТУНГ, 2017. – 78 с.
3. Краус Н.М. Методологія та організація наукових досліджень: навчально-методичний посібник / Н.М. Краус. – Полтава: Оріяна, 2012. – 183 с.
4. Методика та організація наукових досліджень : навч. посіб. / С.Е. Вазинський, Т. І. Щербак. – Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. – 260 с.
5. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посібник / В. М. Михайлов та ін. - Х.: ХДУХТ, 2014. -220 с.
6. Мокін Б. І. Методологія та організація наукових досліджень : навчальний посібник / Б. І. Мокін, О. Б. Мокін. – Вінниця : ВНТУ, 2014. – 180 с.
7. Основи наукових досліджень: конспект лекцій / укладач Е.В. Колісніченко. – Суми : Сумський державний університет, 2012. – 83 с.
8. Остапчук М. В. Методологія та організація наукових досліджень : підручник / М. В. Остапчук, А. І. Рибак, О. С. Ванюшкін; Міжнар. гуманітар. ун-т. – Одеса : Фенікс, 2014. – 375 с.
9. Палеха Ю. І. Основи науково-дослідної роботи: навч. посіб. / Ю.І. Палеха, Н. О. Леміш. – К. : «Видавництво Ліра-К», 2013. – 336 с.
10. Поворознюк А. І. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посібник / А. І. Поворознюк, В. І. Панченко, Г. Є. Філатова ; Харківський політехнічний ін-т, нац. техн. ун-т. – Харків : НТУ «ХПІ», 2016. – 192 с.
11. Федішин І.Б. Методологія та організація наукових досліджень (опорний конспект лекцій для магістрів напрямку «Менеджмент») / І.Б. Федішин. – Тернопіль, ТНТУ імені Івана Пулюя, 2016. – 116 с.
12. Чмиленко, Ф.О. Посібник до вивчення дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень» / Ф.О. Чмиленко, Л.П. Жук. – Д.: РВВ ДНУ, 2014. – 48 с.
13. Бірта Г. О. Методологія і організація наукових досліджень. [текст] : навч. посіб. / Г. О. Бірта, Ю.Г. Бургу.– К. : «Центр учбової літератури», 2014. – 142 с.
14. Швець Ф.Д. Методологія та організація наукових досліджень :навчальний посібник / Ф.Д. Швець. – Рівне : НУВГП, 2016 – 151 с.

Додаткова

1. Про вищу освіту [Електронний ресурс] : Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
2. Про науково-технічну інформацію [Електронний ресурс] : Закон України від 25.06.1993 № 3322-XII. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3322-12>.
3. Про наукову і науково-технічну діяльність [Електронний ресурс] Закон України від 26.11.2015 № 848-VIII. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/848-19>.
4. Лисогор В. М. Методологія та організація наукових досліджень в агропромисловому комплексі : [монографія] / Лисогор В. М., Єленіч М. П., Паладійчук Ю. Б. ; за наук. ред. Г. М. Калетника ; Вінниц. нац. аграр. ун-т. – Вінниця : Меркьюрі-Поділля, 2013. – 279 с.
5. Методичні матеріали для семінарських занять з курсу «Методологія наукових

досліджень» /Л. В. Фоміна - видавництво Нац.гірн.ун-ту– Д.: ДВНЗ «НГУ», 2015. - 12 с.

6. Методологія наукових досліджень: методичні вказівки до практичних занять для студентів денної форми навчання за напрямом підготовки 8.030505 «Управління персоналом та економіка праці». / уклад. Л.М. Фільштейн, А.О. Доренська – Кіровоград: КНТУ, 2013.– 44 с.

7. Наукова періодика України та бібліометричні дослідження : [монографія] / Л. Й. Костенко, О. І. Жабін, Є. О. Копанєва, Т. В. Симоненко; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – К., 2014. – 173 с.

Інформаційні ресурси:

1. <http://old.niss.gov.ua/Aspirant/vymog2.htm>

2. Положення про підсумкову державну атестацію випускників вищих навчальних закладів в Україні (Наказ N 161 від 2.06.93 р. Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 23 листопада 1993 р. за N 173 Про затвердження Положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах) [Електронний ресурс]. – Електронні дані. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0173-93> (дата звернення 15.09.2016) – Назва з екрана.

3. Про вищу освіту. Закон України. [Електронний ресурс]. – Електронні дані. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення 15.09.2016) – Назва з екрана.

4. Про практичну підготовку студентів [Електронний ресурс]. – Електронні дані. – Режим доступу: http://www.mon.gov.ua/newstmp/2009_1/09_02/1_9_93.doc (дата звернення 25.07.2016) – Назва з екрана.

5. Про наукову і науково-технічну діяльність [Електронний ресурс]. – Електронні дані. – Київ. Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1977-12> (дата звернення 25.07.2016) – Назва з екрана.

6. Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України (Затверджено наказом Міністерства освіти України від 8.04.93 № 93 із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства освіти від 20.12.94 № 351) [Електронний ресурс] : [Веб-сайт]. – Електронні дані. – К. – Режим доступу: <http://www.minagro.gov.ua/page/?n=4944>